Utbildningsutskottets betänkande 1986/87:21

om anslag till lokala och individuella linjer och enstaka kurser (prop. 1986/87:100)

UbU
1986/87:21

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1986/87:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkt D 13. Lokala och individuella linjer och enstaka kurser (s. 291—294) samt vissa frågor som anmälts under rubrikerna Utbildning och kultur i den regionala utvecklingen (s. 12—22) och Samverkan mellan gymnasieskolan och högskolan om ingenjörsutbildning (s. 35—36) jämte motioner.

Propositionen

Regeringen har föreslagit riksdagen att

1. fastställa planeringsramar enligt vad som förordats i propositionen,
2. till Lokala och individuella linjer och enstaka kurser för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 421 110 000 kr.

Motionerna

1986/87:Ub329 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari med hänvisning till vad som anförs i motion 1986/87:A463 — såvitt nu är i fråga — yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen beträffande utbildningspolitiken.

1986/87:Ub509 av Elving Andersson (c) och Leif Olsson (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en undersökning om förutsättningarna för en fastare organisation av högskoleverksamheten i Fyrstad i enlighet med vad som anförts i motionen.

1986/87:Ub517 av Sten Svensson (m) och Ivar Virgin (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen beaktar behovet av utbildning i Skaraborgs län som har strategisk betydelse för länet i den fortsatta regionalpolitiska planeringen i enlighet med vad som anförts i motionen.

1986/87:Ub519 av Lisbet Calner m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en prövning av förutsättningarna för en fastare organisation av högskoleverksamheten i Fyrstad.

1986/87:Ub521 av Lennart Andersson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen uttalar sitt stöd för omlokalisering av högskoleutbildningen till södra delen av Stockholms län.

1986/87:Ub523 av Erkki Tammenoksa m. fl. (s) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lokalisering av några konstnärliga högskolor till södra delen av Stockholms län.

1986/87:Ub526 av Martin Segerstedt m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar begära att regeringen — med den i motionen refererade rapporten som grund — prövar förutsättningarna för upprättandet av en industrihögskola i Sundsvall—Härnösand.

1986/87:Ub556 av Olof Johansson m. fl. (c) vari med hänvisning till vad som anförs i motion 1986/87:A421 — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om utbildningsväsendets utformning och inriktning för den regionala utvecklingen,

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av vidareutbildning på mellannivå av ingenjörer, tekniker och ekonomer för den regionala utvecklingen,

3. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om de små högskolornas uppbyggnad, utformning och inriktning med avseende på den regionala utvecklingen.

1986/87:Ub557 av Ulla Tillander m. fl. (c) vari med hänvisning till vad som anförs i motion 1986/87:A422 — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om satsning på utbildning och forskning i Malmöhus län.

1986/87:Ub585 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om ökad satsning på enstaka kurser,

2. att riksdagen med ändring av proposition 1986/87:100 bil. 10 D 13 anslår 25 milj. kr. utöver regeringens förslag.

1986/87:Ub589 av Agne Hansson (c) och Gösta Andersson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av att ökade resurser tillförs högskolan i Kalmar.

1986/87:Ub594 av Kenth Skårvik (fp) och Leif Olsson (fp) vari med hänvisning till vad som anförs i motion 1986/87:T212 yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en fast statlig högskoleorganisation inom Fyrstadsområdet.

1986/87:Ub598 av Anita Bråkenhielm (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att den tvååriga ingenjörsutbildningen i industriell elektronik och produktionsteknik vid högskolan i Jönköping fr. o. m. budgetåret 1987/88 skall finansieras med 1,2 milj. kr. som allmän linje över anslaget D 8. Utbildning för tekniska yrken.

1986/87:Ub600 av Ing-Marie Hansson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av nya utbildningar till högskolan i Gävle—Sandviken med hänsyn till Bergslagsprogrammet och avvecklingen av klasslärarutbildningen fr. o. m. budgetåret 1988/89.

1986/87:Ub607 av Gullan Lindblad m. fl. (m, fp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en skogsindustrilinje bör startas i Karlstad höstterminen 1987 inom ramen för Bergslagssamarbetet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förslag rörande vidareutbildning från yrkesteknisk högskoleutbildning framtas snarast,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en produktionsingenjörsutbildning snarast bör komma till stånd vid högskolan i Karlstad.

1986/87:Ub617 av Pär Granstedt (c) och Elis Andersson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om en utredning av frågan om inrättandet av en högskola för södra Stockholmsregionen.

1986/87:Ub626 av Börje Stensson (fp) och Karl-Göran Biörsmark (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ökad tilldelninng av resurser för enstaka kurser vid Linköpings universitet.

1986/87:Ub628 av Pär Granstedt m. fl. (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

5. att riksdagen beslutar hemställa hos regeringen om upprättande av en strukturplan för högskolan,

6. att riksdagen beslutar att till anslaget D 13. Lokala och individuella linjer och enstaka kurser anslå ett med 10 000 000 kr. uppräknat belopp om 431 110 000 kr., varav 5 000 000 kr. skall avse ökade resurser för enstaka kurser vid mindre högskolor och 5 000 000 kr. förstärkta per capita-resurser för enstaka kurser,

7. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om behovet av bredd och fördjupning vid den utbildning som ges vid mindre högskolor,

8. att riksdagen beslutar att till Högskoleväsendets regionalpolitiska insatser anvisa 50 000 000 kr.,

19. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om planering för att skapa "Smålands tekniska högskola".

1986/87:Ub629 av Evert Hedberg m. fl. (s, m, fp, c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utvecklingen av högskolan i Halmstad.

1986/87:Ub637 av Martin Olsson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om genomförande av projektet "industrihögskolan" i Västernorrlands län.

1986/87:Ub640 av Hans Lindblad (fp) vari yrkas

1. att riksdagen medger att Gävle—Sandvikens högskola byter namn till Gävleborgs högskola,

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om utbildningens betydelse för Gävleborgs läns utveckling och framtida arbetsmarknad.

1986/87:Ub641 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

11. att riksdagen beslutar att under anslaget D 13. Lokala och individuella linjer och enstaka kurser anslå 5 000 000 kr. utöver vad regeringen har föreslagit.

1986/87:Ub646 av Gunnel Jonäng (c) och Gunnar Björk i Gävle (c) vari yrkas att riksdagen uttalar vikten av att utveckla Gävle—Sandvikens högskola till regionalt utvecklingscentrum.

1986/87:Ub648 av Anders G Högmark (m) och Erik Hovhammar (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att ur ett förhöjt anslag för lokala och individuella linjer och enstaka kurser om totalt 25 milj. kr. tilldela högskolan i Växjö 1,5 milj. kr. utöver det i budgetpropositionen avsedda beloppet.

1986/87:Ub649 av Rune Backlund (c) och Kersti Johansson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om inrättandet av tekniska utbildningslinjer vid Jönköpings högskola.

1986/87:Ub668 av Birgitta Rydle m. fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

11. att riksdagen beslutar utöka antalet årsstudieplatser på enstaka kurser i enlighet med vad som i motionen anförts.

1986/87:Ub672 av Sigge Godin (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av en industrihögskola i Västernorrlands län.

1986/87:Ub673 av Britta Bjelle (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts angående avskaffande av individuella linjer,

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att studier på enstaka kurser som omfattar minst 120 poäng skall ge den studerande rätt till examensbenämningen fil. kand., förutsatt att studierna inom ett och samma ämnesområde omfattar minst 60 poäng (på en nivå som motsvarar C-nivån inom 1969 års studieordning) samt att regeringen skall uppdra åt universitets- och högskoleämbetet att utfärda riktlinjer och bestämmelser.

1986/87:Ub679 av Alf Svensson (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts angående utbildningssektorns regional- och arbetsmarknadspolitiska betydelse.

1986/87:Ub681 av Per-Ola Eriksson (c) vari med hänvisning till vad som anförs i motion 1986/87:A489 yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om ett anslag till tekniska högskolan i Luleå för datautbildning i östra Norrbotten.

1986/87:Ub812 av Carl Bildt m. fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

32. att riksdagen till de nya högskolorna beslutar anslå 20 milj. kr. för utveckling av ny utbildning, inköp av utrustning samt förstärkning av biblioteken i enlighet med vad som i motionen anförts,

33. att riksdagen hos regeringen begär förslag till riktlinjer för verksamheten vid de nya högskolorna samt de därav nödvändiga ändringarna av anslagssystemet i enlighet med vad som i motionen anförts.

1986/87:Ub814 av Hans-Eric Andersson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen angetts om behovet av adekvat högskoleförberedande utbildning i gymnasieskolan och utbyggnad av högskoleutbildning i Stockholms län (delvis).

1986/87:Ub816 av Charlotte Branting (fp) vari med hänvisning till vad som anförts i motion 1986/87:A462 yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av en förstärkning av utbildning och forskning vid högskolan i Växjö samt utveckling av en nordisk folkhögskola i förnyelseteknik.

1986/87:Ub819 av Magnus Persson m. fl. (s) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om fastare samordning av de utbildnings- och forskningspolitiska insatserna inom Bergslagsprojektets ram,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av ökad fortbildning och kompletterande kursverksamhet inom det tekniska området.

1986/87:Ub820 av Ingela Gardner m. fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående omfördelning av platser inom högskoleområdet (delvis).

1986/87:Ub821 av Jan Hyttring (c) och Bertil Jonasson (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen föreslås för utökad teknisk utbildning vid högskolan i Karlstad.

1986/87:Ub823 av Siw Persson m. fl. (fp) vari med hänvisning till vad som anförs i motion 1986/87:A490 — såvitt nu är i fråga — yrkas

5. att riksdagen hos regeringen begär att fördelningen av enstaka kurser ses över och att hänsyn tas till befolkningsunderlaget i södra högskoleregionen,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om polymertekniskt centrum vid högskolan i Kristianstad.

1986/87:Ub824 av Bengt Wittbom m. fl. (m, fp) vari med hänvisning till vad som anförs i motion 1986/87:A496 — såvitt nu är i fråga — yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående den framtida utvecklingen av högskolan i Örebro.

1986/87:Ub828 av Birgitta Rydle m. fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

48. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående fördelningen av de i motionen föreslagna extra medlen för enstaka kurser,

49. att riksdagen beslutar att till D 13. Lokala och individuella linjer och enstaka kurser för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 446 110 000 kr.

Utskottet

Ingenjörsutbildning m. m.

I utbildningshuvudtitelns inledningsavsnitt (s. 21, 35—36) anför föredragande statsrådet att det är nödvändigt att komplettera den tekniska utbildning som ges på gymnasieskolans fyraåriga tekniska linje i syfte att ge ingenjörer på mellannivå den kompetens som näringslivet behöver. På kort sikt bör därför en ettårig påbyggnadsutbildning anordnas inom högskolan. En arbetsgrupp inom utbildningsdepartementet skall studera förutsättningarna för att på sikt föra all teknisk utbildning på mellannivå till högskolan. Föredragande statsrådet betonar att det är angeläget att eventuellt förändrade ansvarsförhållanden beträffande ingenjörsutbildning av detta slag inte får innebära någon förändring av den nuvarande breda spridningen av utbildningen. Medel för den nya ettåriga påbyggnadsutbildningen beräknas under anslaget Lokala och individuella linjer och enstaka kurser.

I motion 1986/87:556 (c) yrkas att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att vidareutbildning på mellannivå av ingenjörer, tekniker och ekonomer har stor betydelse för den regionala utvecklingen (yrkande 2). Företagen utanför de stora tätorterna måste få större möjligheter att rekrytera personal med hög kompetens.

Utskottet har inget att erinra mot att ingenjörsutbildning i form av ettårig påbyggnadsutbildning anordnas inom högskolan nästa budgetår. Till frågan om medelsanvisningen återkommer utskottet i det följande. Utskottet erinrar om att en omstrukturering av utbildningsutbudet vid de små och medelstora högskolorna påbörjades budgetåret 1985/86 i syfte att bredda verksamheten vid dessa högskolor med teknisk och ekonomisk utbildning. Högskolorna har också på eget initiativ utvecklat många nya lokala linjer och kurser, särskilt inom det tekniska området.

Förslag om den långsiktiga utvecklingen av de små och medelstora högskolorna har aviserats till nästa års budgetproposition. Utskottet anser mot bakgrund av det anförda att något särskilt uttalande av riksdagen inte är nödvändigt för att sådan regionalpolitiskt motiverad utbildning på mellannivå som motionärerna avser skall komma till stånd. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1986/87:Ub556 yrkande 2.

Individuella linjer

I motion 1986/87:Ub673 (fp) yrkas att riksdagen skall besluta att avskaffa den form av individuella linjer som infördes vid föregående riksmöte, efter-

som samma studieresultat och examen (filosofie kandidatexamen) kan uppnås genom enstaka kurser (yrkande 1). Dagens system skall ersättas med ett system med enstaka kurser som väljs successivt. För filosofie kandidatexamen skall krävas 120 poäng med minst 60 poäng i ett och samma ämne (yrkande 2). Antagningen till kurserna skall ske enligt samma regler som gäller enstaka kurser i dag, eventuellt med hänsyn tagen till betyg i urvalssituationer.

Utskottet hade vid föregående riksmöte (UbU 1985/86:26, rskr. 1985/86:270) inte något att erinra mot att en ny form av individuella linjer infördes fr. o. m. läsåret 1986/87. En fördel med de nya individuella linjerna är att antagning sker till hela linjen vid studiernas början och att det är möjligt att ta större hänsyn till de sökandes betyg från gymnasieskolan vid urval. Utskottet erinrar också om att riksdagen vid samma tillfälle som sin mening gav regeringen till känna att examensbenämningen filosofie kandidatexamen skulle kunna avse allmänna, lokala och individuella linjer samt enstaka kurser om minst 120 poäng i de fall studierna omfattar bl. a. kurser i ett och samma ämne om minst 60 poäng. Föreskrifter härom från UHÄ utkom från trycket den 18 juli 1986.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1986/87:Ub673.

Fördelningen mellan regionerna av anslaget till lokala och individuella linjer och enstaka kurser

Vid fördelningen av planeringsramarna för enstaka kurser bör enligt motion 1986/87:Ub626 (fp) hänsyn tas till befolkningsunderlaget i Linköpings högskoleregion jämfört med befolkningsunderlaget i andra högskoleregioner. Linköpings högskoleregion avses därmed få en ökad del av planeringsramarna för enstaka kurser. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Även i motion 1986/87:Ub823 (fp) anförs att hänsyn bör tas till befolkningsunderlaget vid fördelningen av planeringsramarna för enstaka kurser. Motionären hemställer om en översyn av fördelningsgrunderna, varvid hänsyn bör tas till befolkningsunderlaget i den södra högskoleregionen (yrkande 5).

Sedan flera år har utskottet haft anledning att behandla frågan om fördelningen av anslaget mellan högskoleregionerna (bl. a. i UbU 1984/85:30 s. 9). Utskottet har därvid framhållit att storleken av anslagsposterna för olika regioner bör bedömas i ett vidare perspektiv än det som ges enbart av behovet av fortbildning och vidareutbildning i regionerna. Utskottet har även pekat på behovet av att genom ett utbud av enstaka kurser säkra kompetensuppbyggnad inom ämnesområden som framför allt är representerade vid de äldre universiteten (Stockholm, Uppsala, Lund och Göteborg) och där inte minst en rekrytering till forskning och forskarutbildning måste garanteras. Utskottet har därvid inte funnit det rimligt att relatera anslagsposternas storlek enbart till invånarantalet i regionen. Utskottet har även erinrat om den pågående anslagsöversynen, som enligt uppgift i årets budgetproposition skall redovisas för riksdagen vid nästa riksmöte. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub626 och 1986/87:Ub823 yrkande 5.

Planeringsramarna för individuella linjer av det nya slag som infördes fr. o. m. läsåret 1986/87 föreslås omfatta oförändrat 800 nybörjarplatser budgetåret 1987/88 och fördelas på samma sätt mellan regionerna som innevarande budgetår. Föredragande statsrådet anmäler (s. 198) att det inte varit möjligt att genomföra systemet med individuella linjer fullt ut innevarande läsår. Han räknar emellertid med att förberedelsetiden nu varit tillräcklig för att universitet och högskolor skall kunna utnyttja ramarna nästa budgetår. Från planeringsramarna för lokala linjer förs 100 platser avseende lokala turismlinjer över till sektorn för utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala linjen då en allmän turismlinje inrättas den 1 juli 1987. Samtidigt föreslås 90 nya nybörjarplatser för nya lokala linjer. Totalt innebär detta en minskning med 10 platser till totalt 1 634. För de enstaka kurserna föreslås en ökning av antalet årsstudieplatser med 600 till totalt 35 209. Ökningen avser bl. a. ettårig påbyggnadsutbildning på gymnasieskolans fyraåriga tekniska linje och kurser vid de små högskolorna. Vid medelsberäkningen har hänsyn tagits till att ett antal lokala linjer föregående år omvandlades till allmänna utbildningslinjer. Anslaget föreslås föras upp med 421 110 000 kr.

I motion 1986/87:Ub668 (m) yrkande 11 hemställs att antalet årsstudieplatser avseende enstaka kurser skall ökas med ca 2 250. Dessa platser skall enligt motion 1986/87:Ub828 (m) yrkande 48 i första hand fördelas till universitetet i Linköping och högskolorna i Karlstad, Växjö och Örebro. Vidare skall resurserna för enstaka kurser inom det humanistiska och det samhällsvetenskapliga området ökas. Enligt motionens yrkande 49 skall riksdagen anvisa 25 milj. kr. för dessa ändamål. I motion 1986/87:Ub820 (m) yrkande 5 hemställs att inom den i motion 1986/87:Ub668 föreslagna utökade ramen för enstaka kurser skall platser omfördelas till datautbildning i Kista i Stockholmsregionen. Genom omfördelning av platser och resurser skall utrymme även skapas för tvååriga lokala linjer i Stockholm. I motion 1986/87:Ub648 (m) yrkas att av de extra 25 milj. kr. som föreslås i motion 1986/87:Ub828 skall 1,5 milj. kr. vara avsedda för högskolan i Växjö.

En ökning av antalet årsstudieplatser för enstaka kurser med 500 föreslås i motion 1986/87:Ub641 (fp) yrkande 11. För ändamålet yrkas ett med 5 milj. kr. förhöjt anslag.

Även i motion 1986/87:Ub628 (c) yrkande 6 hemställs om ytterligare 500 årsstudieplatser för enstaka kurser. Dessa bör enligt motionärernas mening fördelas till mindre högskolor. För ändamålet bör 5 milj. kr. anvisas. I motionen hemställs vidare om ytterligare 5 milj. kr. utöver regeringens förslag att användas till en höjning av per capita-resurserna för enstaka kurser inom de humanistiska och samhällsvetenskapliga områdena.

I motion 1986/87:Ub585 (vpk) yrkande 1 anförs att det behövs en ökad satsning på enstaka kurser. Genom införande av filosofie kandidatexamen kommer efterfrågan på enstaka kurser att öka. Vidare är behoven av ett ökat utbildningsutbud stort vid de små och medelstora högskolorna. Resurserna för enstaka kurser har enligt motionärernas mening minskat genom den utbyggnad som skett av lokala, tekniska utbildningar. Det behövs också en

resursförstärkning inom det humanistiska området. Därför bör riksdagen enligt motionens yrkande 2 anvisa 25 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit.

Enligt motion 1986/87:Ub598 (m) bör den tvååriga lokala linjen vid högskolan i Jönköping i industriell elektronik och produktionsteknik fr. o. m. budgetåret 1987/88 omvandlas till en allmän linje och därmed inte finansieras med medel från anslaget Lokala och individuella linjer och enstaka kurser. I stället bör 1,2 milj. kr. anvisas under anslaget Utbildning för tekniska yrken.

Utskottet har inte kunnat finna att UHÄ eller regionstyrelsen för Linköpings högskoleregion fört fram förslag om att omvandla den nyligen inrättade lokala linjen i industriell elektronik och produktionsteknik vid högskolan i Jönköping till en allmän linje. Enligt utskottets uppfattning bör lokala linjer prövas en tid innan ställning kan tas till frågan om de uppfyller kriterierna för en allmän linje och om det är lämpligt att omvandla dem till sådana. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub598 och inte överför medel från det nu aktuella anslaget till anslaget Utbildning för tekniska yrken.

Utskottet har inget att erinra mot föreslagna planeringsramar och medelsberäkningar i budgetpropositionen beträffande individuella linjer.

Utskottet har vid sina överväganden däremot funnit att resurserna för enstaka kurser och lokala linjer bör ökas. Detta motiveras bl. a. av att de regionalpolitiskt betydelsefulla, mindre och medelstora högskolornas utbildningsutbud behöver breddas. Det motiveras också av att de stora högskolorna och universiteten bör få större möjligheter att utvidga sin verksamhet med t. ex. decentraliserad utbildning. Därigenom ökas möjligheterna för förvärvsarbetande människor att få del av högskoleutbildningen. Det är också viktigt att antalet kurser — även fördjupningskurser — ökas inom det humanistiska och samhällsvetenskapliga området, bl. a. mot bakgrund av att filosofie kandidatexamen införts fr. o. m. läsåret 1986/87. Inom dessa båda områden behöver även resurserna per studerande förstärkas. För dessa ändamål bör anslaget Lokala och individuella linjer och enstaka kurser räknas upp med sammanlagt 25 milj. kr. i förhållande till förslaget i budgetpropositionen. Anslagsökningen bör således användas till att dels öka planeringsramarna för enstaka kurser och lokala linjer, dels förstärka resurserna för kurser inom främst det humanistiska och samhällsvetenskapliga området. Det bör ankomma på regeringen att fördela de extra resurserna på högskoleregionerna.

Riksdagen bör således med bifall till motion 1986/87:Ub585, med anledning av proposition 1986/87:100 och motionerna 1986/87:Ub628 yrkande 6, 1986/87:Ub641 yrkande 11, 1986/87:Ub668 yrkande 11 och 1986/87:Ub828 yrkande 49 samt med avslag på motionerna 1986/87:Ub648, 1986/87:Ub820 yrkande 5 delvis och 1986/87:Ub828 yrkande 48 dels fastställa planeringsramar i enlighet med vad utskottet förordat och som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om fördelning av de extra resurserna, dels till Lokala och individuella linjer och enstaka kurser anvisa 446 110 000 kr. för nästa budgetår.

I inledningen till årets utbildningshuvudtitel betonar föredragande statsrådet utbildningens och forskningens betydelse för den regionala utvecklingen. Inte minst de nytillkomna universiteten och högskolorna utanför de gamla universitetsorterna får enligt hans mening i detta sammanhang en växande betydelse för att åstadkomma en balanserad utveckling i olika landsdelar.

Ett omfattande arbete inom olika myndigheter m. m. har gjorts som kan ligga till grund för en fortsatt utveckling i denna riktning.

Regeringen gav den 3 mars 1983 länsstyrelserna i uppdrag att medverka i planeringen av den yrkesinriktade utbildningen i länen. Uppdragen redovisades under år 1984.

Den 19 juni 1985 gav regeringen ett uppdrag till statens industriverk (SIND), styrelsen för teknisk utveckling (STU), skolöverstyrelsen (SÖ) och UHÄ rörande teknik- och kunskapsspridning. SIND har i samarbete med UHÄ låtit utarbeta en delrapport (SIND PM 1986:7) om små och medelstora högskolor som kompetenscentra. SIND och UHÄ har inte tagit ställning till förslagen i rapporten. Detta kommer att ske i en slutrapport under våren 1987.

Styrelserna för högskoleregionerna (med undantag av Stockholms högskoleregion) har i enlighet med vad som anfördes i budgetpropositionen år 1985 utarbetat strukturplaner för de mindre högskolorna inom resp. region. UHÄ har anmält att ämbetet i anslagsframställningen för budgetåret 1988/89 skall redovisa en samlad plan för de små och medelstora högskolornas utveckling.

Föredragande statsrådet anmäler sin avsikt att i nästa års budgetproposition återkomma med prinicipiellt grundade förslag om *de små och medelstora högskolornas långsiktiga utveckling*. Statsrådet redovisar (s. 16—22) de regionalpolitiskt motiverade insatser som gjorts inom högskolan under senare år och de förslag som läggs fram i årets budgetproposition under olika anslag.

I motion 1986/87:Ub556 (c) yrkas att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om utbildningsväsendets utformning och inriktning för den regionala utvecklingen (yrkande 1) samt om de små och medelstora högskolornas uppbyggnad, utformning och inriktning med avseende på den regionala utvecklingen (yrkande 3). I motionen betonas vikten av närhet till utbildning och av att utbildningen har en struktur som gynnar en balanserad regional utveckling. Dessa tankegångar vidareutvecklas i motion 1986/87:Ub628 (c) i vilken krävs en strukturplan för högskolans långsiktiga planering. En sådan är av betydelse bl. a. för utvecklingen av olika landsdelar (yrkande 5). I denna motion begärs också ett uttalande av riksdagen om behovet av bredd och fördjupning i de mindre högskolornas utbildningsutbud. Det är enligt motionärernas mening angeläget med en kraftig utbyggnad av kortare teknisk och ekonomisk utbildning vid dessa högskolor. Samtidigt måste de dock få ett utbud av utbildning med inriktning mot humaniora, naturvetenskap och samhällsvetenskap. De små och medelstora högskolorna får nämligen inte bli ett slags "collegeskolor" helt inriktade på korta yrkesinriktade utbildningar inom

teknik, ekonomi och vård (yrkande 7). I syfte att öka de små och medelstora högskolornas möjligheter att bidra till utvecklingen av näringslivet bör riksdagen enligt yrkande 8 i motionen anvisa 50 milj. kr. under ett särskilt anslag Högskolans regionala utvecklingsinsatser. I motion 1986/87:Ub679 (c) förs också fram liknande synpunkter på utbildningssektorns regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska betydelse (yrkande 2). Bl. a. betonas vikten av närhet till utbildningen och högskolornas inverkan på näringslivets utveckling och konkurrenskraft.

Enligt motion 1986/87:Ub812 (m) yrkande 33 är tillgången på kvalificerad yrkesutbildning av strategisk betydelse för en bygds överlevnad. Motionärerna erinrar om att det primära målet för de nya högskolorna — som tillkom i samband med högskolereformen år 1977 — enligt proposition 1975:9 var att under den då närmaste planeringsperioden tillgodose det växande och mångskiftande behovet av klart yrkesinriktade utbildningar på högskolenivå. Enligt motionärernas mening skall detta vara huvuduppgiften för dessa högskolor även fortsättningsvis. Utbildningsutbudet skall huvudsakligen vara inriktat på den omgivande regionens behov. Motionärerna anför att de nya högskolorna har varit påfallande kreativa när det gällt att utforma ny postgymnasial utbildning. Denna väg är utvecklingsbar och nödvändig om kompetensnivån inom näringsliv och offentlig förvaltning i resp. region skall kunna höjas ytterligare. Det behövs ett friare anslags- och regelsystem och längre planeringsperioder för att utbildningsutbudet snabbt skall kunna anpassas efter behoven. I motionens yrkande 32 hemställs om ett särskilt anslag om 20 milj. kr. budgetåret 1987/88 för utveckling av ny utbildning vid de nya högskolorna. Medlen skall kunna användas även till utrustning och biblioteksändamål.

Utskottet anser att den fortsatta utvecklingen av de små och medelstora högskolorna är en betydelsefull del av den framtida högskoleutbildningen. Det är därför värdefullt att underlag för det fortsatta arbetet med dessa frågor nu tagits fram bl. a. i form av strukturplaner från de olika regionerna. En omstrukturering av de små och medelstora högskolornas utbildningsutbud har redan påbörjats och bör fortsättningsvis kunna ske mera planmässigt. I avvaktan på resultaten av den fortsatta beredningen av dessa frågor vill utskottet emellertid inte nu göra något principiellt uttalande om hur de små och medelstora högskolornas framtida roll i den regionala utvecklingen bäst främjas. Som föredragande statsrådet förklarat kommer riksdagen att föreläggas förslag i nästa års budgetproposition. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub556 yrkandena 1 och 3, 1986/87:Ub628 yrkandena 5 och 7, 1986/87:Ub679 yrkande 2 och 1986/87:Ub812 yrkande 33.

Utskottet har i det föregående föreslagit riksdagen att räkna upp anslaget till lokala och individuella linjer och enstaka kurser med 25 milj. kr. nästa budgetår, bl. a. mot bakgrund av att utbildningsutbudet vid de mindre och medelstora högskolorna behöver breddas. Med hänvisning härtill och till att riksdagen nästa år får tillfälle att ta ställning till ett förslag om de små och medelstora högskolornas långsiktiga utveckling föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub628 yrkande 8 och 1986/87:Ub812 yrkande 32.

I ett stort antal motioner hemställs om allmänna uttalanden om en förstärkning vid vissa små och medelstora högskolor.

Enligt motion 1986/87:Ub649 (c) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vikten av att högskolan i *Jönköping* under de närmaste åren får resurser för inrättande av ett antal allmänna och lokala utbildningslinjer inom den tekniska sektorn.

Enligt motion 1986/87:Ub589 (c) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna behovet av ökade resurser vid högskolan i *Kalmar*. Motionärerna anser att högskolan är i stort behov av ett breddat utbildningsutbud, eftersom lärarutbildningen där skall läggas ned. De anser också att en omstrukturering av utbildningsutbudet behövs för att utveckla näringslivet och göra högskoleutbildning mera lättåtkomlig för länets befolkning.

I motion 1986/87:Ub629 (s, m, fp, c) hemställs att riksdagen skall uttala sig för att högskolan i *Halmstad* skall få förstärkningar i nästa års budgetproposition. Även i denna motion hänvisas till högskoleutbildningens betydelse för näringslivet i länet.

En förstärkning av utbildningen och forskningen vid högskolan i *Växjö* yrkas i motion 1986/87:Ub816 (fp) i syfte att främja utvecklingen av näringslivet i den sydöstra delen av landet. Motionärerna anser att den befintliga utbildningen på gymnasieskolans tekniska linjes fjärde och femte årskurser bör kunna omvandlas till en ingenjörsutbildning i en framtida industrihögskola i Växjö, där det även bör finnas forskningsinstitut med anknytning till regionens näringsliv. Ett projekt inom utvecklingsfonden rörande en nordisk folkhögskola med inriktning mot förnyelseteknik bör vidareutvecklas.

I motionerna 1986/87:Ub509 (c, fp), 1986/87:Ub519 (s) och 1986/87:Ub594 (fp) hemställs om en prövning av förutsättningarna för en fastare organisation av högskoleverksamheten i "Fyrstadsområdet" *(Lysekil, Uddevalla, Trollhättan, Vänersborg)* i enlighet med det förslag som förts fram i strukturplanen för de små och medelstora högskolorna i Göteborgs högskoleregion.

Riksdagen bör enligt motion 1986/87:Ub517 (m) yrkande 1 begära att regeringen beaktar behovet av sådan utbildning i *Skaraborgs län* som har strategisk betydelse för den fortsatta regionalpolitiska planeringen i länet. Motionärerna hänvisar därvid till en rapport till regeringen den 29 september 1984 från länsstyrelsen i Skaraborgs län om regionalpolitiska riktlinjer för utbildningen i länet.

I motion 1986/87:Ub824 (m, fp) yrkande 2 hemställs att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att högskolan i *Örebro* bör utvecklas till ett universitet med egen profil. Regeringen bör enligt motionärernas mening se över den framtida utvecklingen av de medelstora högskolorna, då den växande efterfrågan på utbildning och kompetens av betydelse för regioners utveckling motiverar tillkomsten av ytterligare universitet.

I motionerna 1986/87:Ub600 (s), 1986/87:Ub640 (fp) yrkande 2 och 1986/87:Ub646 (c) behandlas högskolan i *Gävle—Sandviken*. Enligt den förstnämnda motionen bör högskolan få nya utbildningar, bl. a. genom prioritering av högskolan inom Bergslagsprojektet. I alla motionerna betonas högskoleutbildningens betydelse för länets utveckling. Vidare anförs att

högskolan måste kompenseras för bortfallet av lärarutbildningen. Högskolan bör enligt motion 1986/87:Ub646 utvecklas till ett regionalt utvecklingscentrum.

Ett projekt kallat Industrihögskolan i *Västernorrlands län* (rapport från länsstyrelsen i Västernorrlands län 1986:1) bör enligt motionerna 1986/87:Ub526 (s), 1986/87:Ub637 (c) och 1986/87:Ub672 (fp) genomföras. Enligt rapporten, som refereras i motionerna, skall högskolan i Sundsvall—Härnösand inom detta projekt samverka med näringslivet och samhällsorgan av olika slag i vad gäller personal, utrustning och lokaler. Verksamheten avses omfatta gymnasieutbildning, vuxenutbildning, högskoleutbildning, forskning, utveckling och kontaktverksamhet. Högskolan avses byggas ut i tre steg med uppbyggnad av en forskningsorganisation i det tredje steget.

Utskottet har inledningsvis i detta avsnitt redovisat att ett omfattande arbete gjorts vid bl. a. regionstyrelser och länsstyrelser när det gäller planering av utvecklingen av de små och medelstora högskolorna. Resultaten av detta arbete återspeglas i många av de nu aktuella motionsyrkandena.

De olika berörda högskolorna har under åren gjort ett värdefullt arbete med förnyelse och uppbyggnad av utbildningsutbudet. Utvecklingen hittills har visat att de små och medelstora högskolorna har möjligheter att utgöra en drivkraft i den regionala utvecklingen. En omstrukturering av de små och medelstora högskolorna har redan påbörjats genom bl. a. lokalisering dit av teknisk och ekonomisk utbildning. Detta har t. ex. varit fallet med högskolorna i Kalmar och Gävle—Sandviken i samband med nedläggningen av lärarutbildningarna där.

Utskottet anser att riksdagen, i avvaktan på förslag vid nästa riksmöte om de små och medelstora högskolornas långsiktiga utveckling, inte nu bör göra några sådana uttalanden som begärs i de aktuella motionerna. I samband med behandlingen av proposition 1986/87:80 om forskning får riksdagen tillfälle att ta ställning till frågor om bl. a. kontaktorganisationen vid de mindre högskolorna.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub509, 1986/87:Ub517 yrkande 1, 1986/87:Ub519, 1986/87:Ub526, 1986/87:Ub589, 1986/87:Ub594, 1986/87:Ub600, 1986/87:Ub629, 1986/87:Ub637, 1986/87:Ub640 yrkande 2, 1986/87:Ub646, 1986/87:Ub649, 1986/87:Ub672, 1986/87:Ub816 och 1986/87:Ub824 yrkande 2.

I motion 1986/87:Ub640 (fp) yrkande 1 hemställs att riksdagen skall medge att *högskolan i Gävle—Sandviken* får byta namn till Gävleborgs högskola i syfte att markera att det är en högskola för hela länet. Med hänvisning till vad utskottet anförde i sitt betänkande UbU 1985/86:20 i denna fråga avstyrker utskottet motionsyrkandet.

I två motioner, nämligen 1986/87:Ub329 (m) yrkande 2 och 1986/87:Ub814 (s) delvis, hemställs om ett uttalande från riksdagen om behovet av en utökad utbildning, främst inom teknik och ekonomi, i *Stockholmsregionen*. Utbildningen bör enligt motionärernas mening dimensioneras efter regionens behov av arbetskraft. Därmed önskar man motverka att andra regioner utarmas på arbetskraft genom att personer som blivit utbildade där

flyttar till Stockholmsområdet. I den senare motionen yrkas att nytillkommande utbildningsplatser i Stockholmsregionen skall lokaliseras till den södra delen av regionen. Yrkanden om att utbildning skall lokaliseras till den södra länsdelen förs fram även i motionerna 1986/87:Ub521 (s), 1986/87:Ub523 (s) yrkande 1 och 1986/87:Ub617 (c). I den sistnämnda motionen föreslås en utredning om inrättande av en särskild högskola för södra Stockholmsregionen.

Utskottet kan inte tillstyrka att riksdagen gör ett allmänt uttalande om en utbyggnad av högskoleutbildningen i Stockholmsregionen, då det i motionerna inte framförs några preciseringar av hur omfattande en sådan utbyggnad skulle vara. Den utbyggnad som behövs i Stockholmsregionen får i de olika konkreta fallen vägas mot behoven av utbildning i andra delar av landet och behandlas i samband med medelsberäkningarna och planeringsramarna under anslagen till grundläggande högskoleutbildning. Som påpekas i årets budgetproposition har delar av den medicinska utbildningen och forskningen omlokaliserats till Huddinge. Även inom den tekniska sektorn och undervisningssektorn har viss utbildning förlagts till den södra länsdelen. Vid föregående riksmöte påpekade utskottet (UbU 1985/86:20 s. 8—9) att högskoleenheterna i Stockholm själva kan besluta om att decentralisera utbildning. Därigenom kan extra kostnader för ytterligare en högskoleförvaltning undvikas. I budgetpropositionen redovisas att regionstyrelsen tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att undersöka möjligheterna att förlägga delar av utbildningen vid universitetet till de södra länsdelarna. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub329 yrkande 2, 1986/87:Ub521, 1986/87:Ub523 yrkande 1, 1986/87:Ub617 och 1986/87:Ub814 delvis.

Ett samarbetsprojekt mellan regionstyrelserna för Uppsala och Göteborgs högskoleregioner, universitetet i Uppsala samt högskolorna i Eskilstuna—Västerås, Falun—Borlänge, Gävle—Sandviken, Örebro och Karlstad kallas Bergslagens tekniska högskola. Medel har i särskild ordning anvisats för planering och utbildning med början budgetåret 1985/86. Den huvudsakliga verksamheten inom projektet är avsedd att pågå under perioden 1986/87—1989/90. Insatserna har i en rapport från styrelsen för Uppsala högskoleregion (nr 1 1986/87) indelats i fem verksamhetsområden, nämligen kurser m. m. för fortbildning och vidareutbildning, kortare linjer för utbildning till bl. a. ingenjör och tekniker, längre linjer för utbildning till civilingenjör, forskning och utveckling samt åtgärder för tekniskspridning. Verksamheten skall ske inom ämnesområden som är av betydelse för Bergslagens utveckling.

Enligt 1986/87:Ub819 (s) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att det behövs en fastare *samordning* av de utbildningspolitiska och forskningspolitiska insatserna *inom Bergslagsprojektet* (yrkande 4). I motionen anförs att denna samordning bör innefatta även insatser och åtgärder inom regionalpolitiken och arbetsmarknadspolitiken.

Utskottet erinrar om att riksdagen vid föregående riksmöte anvisade särskilda medel för utvecklingsinsatser i Bergslagen (prop. 1985/86:125, UbU 1985/86:3 y, AU 1985/86:13, rskr. 1985/86:290). Beslutet avsåg insatser inom företagsutveckling, forskning, utveckling, utbildning, arbetsmarknad

och infrastruktur (vägar och järnvägar). För samordning av utvecklingsarbetet och för genomförandet av treårsprogrammet finns en särskild Bergslagsdelegation. Utvecklingen av högskoleutbildningen inom Bergslagsprojektet har genomförts av regionstyrelsen i Uppsala högskoleregion. Lokala arbetsgrupper har varit knutna till de olika berörda högskolorna. I dessa har representanter funnits för högskolan, länsmyndigheterna, kommunerna, landstingen och näringslivet. Vidare har det funnits en regional arbetsgrupp med representanter för regionstyrelserna, högskolorna, länsstyrelserna, kommunerna samt statens industriverk. Motionärernas önskemål om samordning inom Bergslagsprojektet från utbildningspolitiska, regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska utgångspunkter torde vara tillgodosedda. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub819 yrkande 4.

I motion 1986/87:Ub628 (c) yrkande 19 hemställs att regionstyrelsen i Lunds högskoleregion skall få i uppdrag att pröva förutsättningarna för ett projekt kallat *Smålands tekniska högskola*, som skall vara av samma slag som Bergslagsprojektet. Ett sådant projekt skulle enligt motionärerna kunna bli ett verksamt medel för att häva bristen på tekniker i sydöstra Sverige. Projektet bör omfatta Småland, Halland och Blekinge.

Samverkan mellan högskolor är ett effektivt sätt att utnyttja befintliga resurser. Sådan samverkan kan prövas och planeras utan att riksdagen behöver göra något särskilt uttalande i frågan. Föredragande statsrådet förutsätter i årets budgetproposition att UHÄ aktivt medverkar till att samarbete kommer till stånd mellan högskoleenheter i olika områden. I vad gäller de små och medelstora högskolornas långsiktiga utveckling kommer, som utskottet nyss redovisat, ett förslag att föreläggas riksdagen vid nästa riksmöte. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att riksdagen inte bör göra något sådant uttalande som begärs i motion 1986/87:Ub628, varför dess yrkande 19 bör avslås av riksdagen.

I motion 1986/87:Ub557 (c) yrkande 1 hemställs att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om satsning på *utbildning och forskning i Malmöhus län*. I motionen anförs att ett- och tvåårig påbyggnadsutbildning inom data och elektronik är angelägen, liksom inrättandet av verkstadsskolor. Motionärerna nämner också att några forskningsområden kan vara av betydelse för t. ex. energiområdet.

Utskottet kan inte finna att några konkreta förslag förts fram i motionen som riksdagen kan ta ställning till. Ett- och tvåårig utbildning inom data och elektronik kan ges i form av lokala linjer och enstaka kurser. Det ankommer på de lokalt ansvariga att ta initiativ till sådana och på regionstyrelsen att besluta om att fördela medel till dem. Med hänvisning härtill och till den nya ingenjörsutbildning på mellannivå som aviseras i budgetpropositionen avstyrker utskottet motion 1986/87:Ub557 yrkande 1.

I motion 1986/87:Ub823 (fp) yrkande 11 hemställs att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att ett *polymertekniskt centrum* bör byggas upp *vid högskolan i Kristianstad*. Verksamheten skall avse både utbildning och uppdragsverksamhet.

Det ankommer på högskolan i Kristianstad att ta initiativ till och genomföra samarbete med andra intressenter i sådan verksamhet som skisseras i

motionen beträffande ett polymertekniskt centrum. I vad gäller högskoleutbildning inom området anordnas redan en lokal polymerteknisk linje om 80 poäng vid högskolan. Det ankommer på högskolan att föreslå eventuella utvidgningar eller förändringar av sådan utbildning och på regionstyrelsen att besluta om fördelning av medel till lokala linjer och enstaka kurser. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1986/87:Ub823 yrkande 11.

I tre motioner hemställs om uttalanden från riksdagen om *teknisk utbildning vid högskolan i Karlstad.*

Enligt motion 1986/87:Ub607 (m, fp) bör riksdagen uttala att en skogsindustrilinje bör starta höstterminen 1987 inom ramen för projektet Bergslagens tekniska högskola (yrkande 1). Vidare bör förslag om vidareutbildning som bygger på yrkesteknisk högskoleutbildning (YTH) snarast tas fram (yrkande 2). Motionärerna redovisar att försöksverksamhet planeras vid högskolan i Karlstad. Slutligen föreslår motionärerna att en lokal produktionsingenjörslinje snarast bör inrättas vid högskolan i Karlstad (yrkande 3).

I motion 1986/87:Ub819 (s) yrkande 5 begärs ett uttalande om behovet av ökad fortbildning och kompletterande kursverksamhet inom det tekniska området. Av motionen framgår att yrkandet gäller högskolan i Karlstad och att det i stort sett avser samma slag av utbildningar som behandlas i motion 1986/87:Ub607.

I motion 1986/87:Ub821 (c) yrkande 2 begärs utökad teknisk utbildning vid högskolan i Karlstad. Även i denna motion tas upp behovet av de utbildningar som behandlas i motion 1986/87:Ub607. Motionärerna nämner även möjligheten att samarbeta med Chalmers tekniska högskola i fråga om civilingenjörsutbildning som påbörjas i Karlstad och avslutas i Göteborg.

Utskottet har inhämtat att en lokal skogsindustrilinje planeras starta höstterminen 1987 vid högskolan i Karlstad inom ramen för projektet Bergslagens tekniska högskola. Från det särskilda anslaget till Bergslagsprojektet har regeringen den 11 september 1986 ställt 1 600 000 kr. till förfogande för fortbildningskurser m. m. vid högskolan i Karlstad. Påbyggnadsutbildning och fortbildning som bygger på gymnasieskolans tekniska linje, yrkesteknisk högskoleutbildning eller kortare teknisk linje inom högskolan kan ges i form av enstaka kurser eller lokala linjer. Medel till sådana fördelas av regionstyrelsen. I årets budgetproposition redovisas (bil. 10, s. 17) att högskolorna i Karlstad och Örebro kommer att få disponera medel från en privat fond för höjning av kompetensnivån i Karlskogaregionen. Vidare redovisas (s. 22) hur samverkan kan ske mellan universitet och högskolor, bl. a. beträffande teknisk högskoleutbildning. Med hänvisning till det anförda och till vad som anförs i budgetpropositionen beträffande kommande påbyggnadsutbildning på mellannivå för ingenjörer föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub607 yrkandena 1—3, 1986/87:Ub819 yrkande 5 och 1986/87:Ub821 yrkande 2.

Riksdagen bör enligt motion 1986/87:Ub681 (c) som sin mening ge regeringen till känna att högskolan i Luleå bör få medel att användas till *datautbildning i östra Norrbotten.* Regionens näringsliv behöver personal utbildad för det expansiva dataområdet.

Datakurser i östra Norrbotten kan ges i form av decentraliserade enstaka kurser. Det ankommer på högskolan och regionstyrelsen att handlägga frå-

gor om utlokalisering av delar av utbildningsutbudet. Beslut om medel till enstaka kurser fattas av regionstyrelse. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1986/87:Ub681.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *ingenjörsutbildning m. m.*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub556 yrkande 2,

2. beträffande *individuella linjer*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub673,

3. beträffande *uttalande om fördelningen mellan högskoleregionerna av platser och resurser*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub626 och 1986/87:Ub823 yrkande 5,

4. beträffande *planeringsramar*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub585 yrkande 1, med anledning av proposition 1986/87:100 samt motionerna 1986/87:Ub628 yrkande 6 delvis, 1986/87:Ub641 yrkande 11 delvis och 1986/87:Ub668 yrkande 11 och med avslag på motionerna 1986/87:Ub820 yrkande 5 delvis och 1986/87:Ub828 yrkande 48 fastställer planeringsramar i enlighet med vad utskottet förordat samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. beträffande *anslagsbeloppet*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub585 yrkande 2, med anledning av proposition 1986/87:100 och motionerna 1986/87:Ub628 yrkande 6 delvis, 1986/87:Ub641 yrkande 11 delvis och 1986/87:Ub828 yrkande 49 samt med avslag på motionerna 1986/87:Ub598 och 1986/87:Ub648 till *Lokala och individuella linjer och enstaka kurser* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 446 110 000 kr.,

6. beträffande *uttalande om utvecklingen av de små och medelstora högskolorna m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub556 yrkandena 1 och 3, 1986/87:Ub628 yrkandena 5 och 7, 1986/87:Ub679 yrkande 2 samt 1986/87:Ub812 yrkande 33,

7. beträffande *särskild resursförstärkning till små och medelstora högskolor m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub628 yrkande 8 och 1986/87:Ub812 yrkande 32,

8. beträffande *tekniska linjer vid högskolan i Jönköping*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub649,

9. beträffande *förstärkning av utbildningen vid högskolan i Kalmar*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub589,

10. beträffande *förstärkning av utbildningen vid högskolan i Halmstad*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub629,

11. beträffande *förstärkning av utbildning och forskning vid högskolan i Växjö*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub816,

12. beträffande *högskoleverksamheten i "Fyrstad"*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub509, 1986/87:Ub519 och 1986/87:Ub594,

13. beträffande *utbildningsbehov i Skaraborgs län*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub517 yrkande 1,

14. beträffande *utveckling av högskolan i Örebro*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub824 yrkande 2,

15. beträffande *förstärkning av utbildningen vid högskolan i Gävle—Sandviken*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub600, 1986/87:Ub640 yrkande 2 och 1986/87:Ub646,

16. beträffande *projektet "Industrihögskolan i Västernorrlands län"*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub526, 1986/87:Ub637 och 1986/87:Ub672,

17. beträffande *högskolan i Gävle—Sandviken*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub640 yrkande 1,

18. beträffande *utbildningsbehov i Stockholmsregionen, särskilt den södra delen av regionen*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub329 yrkande 2, 1986/87:Ub521, 1986/87:Ub523 yrkande 1, 1986/87:Ub617 och 1986/87:Ub814 delvis,

19. beträffande *samordning inom Bergslagsprojektet*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub819 yrkande 4,

20. beträffande *uttalande om ett projekt kallat "Smålands tekniska högskola"*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub628 yrkande 19,

21. beträffande *uttalande om utbildning m. m. i Malmöhus län*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub557 yrkande 1,

22. beträffande *uttalande om ett polymertekniskt centrum i Kristianstad*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub823 yrkande 11,

23. beträffande *teknisk utbildning vid högskolan i Karlstad*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub607 yrkande 1—3, 1986/87:Ub819 yrkande 5 och 1986/87:Ub821 yrkande 2,

24. beträffande *datautbildning i östra Norrbotten*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub681.

Stockholm den 21 april 1987

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Pär Granstedt (c), Helge Hagberg (s), Birgitta Rydle (m), Lars Svensson (s), Ylva Annerstedt (fp), Ingvar Johnsson (s), Göran Allmér (m), Barbro Nilsson (s), Margareta Hemmingsson (s), Lars Leijonborg (fp), Birger Hagård (m), Marita Bengtsson (s), Björn Samuelson (vpk) och Kerstin Göthberg (c).

1. Ingenjörsutbildning m. m. (mom. 1)

Pär Granstedt (c) och Kerstin Göthberg (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Förslag om" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion 1986/87:Ub556 om betydelsen av vidareutbildning på mellannivå av ingenjörer, tekniker och ekonomer vid de mindre högskolorna. Det är viktigt att detta beaktas vid planeringen av den fortsatta utbyggnaden av sådan utbildning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *ingenjörsutbildning m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub556 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Planeringsramarna och anslagsbeloppet (mom. 4 och 5)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet har vid" och slutar med "nästa budgetår" bort ha följande lydelse:

Utskottet har vid sina överväganden funnit att resurserna för enstaka kurser bör ökas. För detta ändamål bör anslaget Lokala och individuella linjer och enstaka kurser räknas upp med 25 milj. kr. i förhållande till förslaget i budgetpropositionen. Utskottet anser i likhet med vad som anförs i motionerna 1986/87:Ub668 och 1986/87:Ub828 att dessa medel i första hand skall användas till att öka antalet platser på enstaka kurser vid universitetet i Linköping och högskolorna i Karlstad, Växjö och Örebro. Vidare bör de ökade resurserna användas till att förstärka utbildningen på enstaka kurser inom det humanistiska och samhällsvetenskapliga området. I det följande behandlar utskottet frågan om ett särskilt resurstillskott för utveckling av de mindre och medelstora högskolorna.

dels att momenten 4 och 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *planeringsramarna*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Ub668 yrkande 11 och 1986/87:Ub828 yrkande 48, med anledning av proposition 1986/87:100 och motionerna 1986/87:Ub585 yrkande 1, 1986/87:Ub628 yrkande 6 delvis och 1986/87:Ub641 yrkande 11 delvis samt med avslag på motion 1986/87:Ub820 yrkande 5 delvis fastställer planeringsramar i enlighet med vad utskottet förordat samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub828 yrkande 49, med anledning av proposition 1986/87:100 och motionerna 1986/

87:Ub585 yrkande 2, 1986/87:Ub628 yrkande 6 delvis och 1986/87:Ub641 yrkande 11 delvis samt med avslag på motionerna 1986/87:Ub598 och 1986/87:Ub648 till *Lokala och individuella linjer och enstaka kurser* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 446 110 000 kr.,

3. Uttalande om utveckling av de små och medelstora högskolorna m. m. samt särskild resursförstärkning till dem (mom. 6 och 7)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkande 32" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att riksdagen redan nu bör göra ett uttalande om de små och medelstora högskolornas utveckling inför den samlade bedömning som skall göras inom regeringskansliet på grundval av framtagna regionala strukturplaner m. m. Enligt utskottets uppfattning bör regeringen till nästa riksmöte förelägga riksdagen ett förslag som innebär att de små och medelstora högskolornas framtida utveckling styrs mot i huvudsak yrkesinriktade utbildningar anpassade efter den omgivande regionens behov. Dessa högskolors utbildningsutbud skall även kunna kompletteras med någon unik utbildning med riksrekrytering. Utbildning utanför universitetsorterna i traditionella universitetsämnen bör i ökande utsträckning kunna erbjudas i form av decentraliserad utbildning, distansundervisning och andra distributionsformer, allt med universitet som anordnare.

Den pågående översynen av anslagssystemet bör resultera i ett system som ger de små och medelstora högskolorna större frihet att utforma sitt utbildningsutbud. Dessa högskolor bör kunna utnyttja den samlade kompetens som finns inom regionen och organisera utbildning i både egen och andras regi. Det är enligt utskottets uppfattning viktigt att de nya högskolorna har möjlighet till kontakt med universitet och högskolor med fasta forskningsresurser.

Utskottet bör med bifall till motion 1986/87:Ub812 yrkande 33 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om de små och medelstora högskolornas utveckling.

I syfte att snabbt kunna starta den utveckling som utskottet här förordat bör riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub812 yrkande 32 för budgetåret 1987/88 anvisa 20 milj. kr. för utveckling av ny utbildning. Medlen bör kunna användas även till utrustning och biblioteksändamål.

dels att momenten 6 och 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *uttalande om utvecklingen av de små och medelstora högskolorna m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub812 yrkande 33 samt med avslag på motionerna 1986/87:Ub556 yrkandena 1 och 3, 1986/87:Ub628 yrkandena 5 och 7 och 1986/87:Ub679 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. beträffande *särskild resursförstärkning till små och medelstora högskolor m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub812 yrkande 32 och med avslag på motion 1986/87:Ub628 yrkande 8 till *Utveckling av utbildning vid små och medelstora högskolor* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.,

4. Uttalande om utveckling av de små och medelstora högskolorna m. m. samt särskild resursförstärkning för regionalpolitiska insatser inom högskolan (mom. 6 och 7)

Pär Granstedt (c) och Kerstin Göthberg (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkande 32" bort ha följande lydelse:

Den framtida utvecklingen av högskoleutbildningen bör ske på ett mera planmässigt sätt. Enligt utskottets uppfattning är det därför nödvändigt att utarbeta en översiktlig strukturplan i samband med översynen av högskolans anslags- och styrsystem. Genom en sådan plan för högskoleutbildningen bör en fortsatt koncentration av den högre utbildningen motverkas. Den regionala utvecklingen är beroende av inriktningen och utformningen av utbildningsutbudet vid de små och medelstora högskolorna. Det är därför av stort värde att det nu finns underlag i de regionalt utarbetade strukturplanerna för en samlad bedömning av hur dessa högskolors utveckling bäst kan gynna en balanserad regional utveckling. Det är enligt utskottets uppfattning utomordentligt viktigt att de små och medelstora högskolorna dels får ett ökat utbud inom det tekniska och ekonomiska området, dels får bredd i sitt utbud genom att även humanistisk, naturvetenskaplig och samhällsvetenskaplig utbildning anordnas. Inom vissa ämnen bör de studerande ha möjlighet att fördjupa sina kunskaper vid de små och medelstora högskolorna och inte behöva byta studieort. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:556 yrkandena 1 och 3 samt 1986/87:628 yrkandena 5 och 7 som sin mening ge regeringen till känna.

Det är enligt utskottets uppfattning nödvändigt att de små och medelstora högskolorna får ett särskilt medelstillskott för att de redan budgetåret 1987/88 skall kunna utveckla sitt utbildningsutbud på ett sådant sätt att de bidrar till en gynnsam utveckling av näringslivet. Riksdagen bör därför med bifall till motion 1986/87:Ub628 yrkande 8 anvisa 50 milj. kr. för detta ändamål. Medlen skall användas som stöd till högskolor i skogslänen, Bergslagen och den sydöstra delen av landet. Därvid bör man dra nytta av den planering som redan gjorts vid flera högskolor och som bl. a. föranlett vissa av de motioner som behandlas i detta betänkande. Flera av dessa projekt bör kunna förverkligas genom det nu föreslagna resurstillskottet utan att utskottet tar ställning till varje enskilt fall.

De föreslagna regionalpolitiska medlen bör också användas till resursförstärkningar vid universitetet i Umeå och högskolan i Luleå. Anslaget bör bl. a. möjliggöra kvalitetshöjande åtgärder inom grundutbildningen. Utskottet kommer senare att behandla regeringens forskningsproposition 1986/87:80 och i samband därmed frågor om resurser till molekylärbiologisk och informationsteknologisk forskning i Umeå. Det nu aktuella anslaget bör användas även till ytterligare förstärkning av denna forskning i Umeå.

dels att momenten 6 och 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *uttalande om utvecklingen av de små och medelstora högskolorna m. m.*
att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Ub556 yrkandena 1 och 3 samt 1986/87:Ub628 yrkandena 5 och 7, med anledning av motion 1986/87:Ub679 yrkande 2 och med avslag på motion 1986/87:Ub812 yrkande 33 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. beträffande *särskild resursförstärkning för regionalpolitiska insatser inom högskolan*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub628 yrkande 8 och med avslag på motion 1986/87:Ub812 yrkande 32 till *Högskoleväsendets regionalpolitiska insatser* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.,

5. Utbildningsbehov i Stockholmsregionen, särskilt den södra delen av regionen (mom. 18)

Pär Granstedt (c), Ylva Annerstedt (fp), Björn Samuelson (vpk) och Kerstin Göthberg (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet kan" och slutar med "1986/87:Ub814 delvis" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att en särskild högskola för den södra delen av Stockholms län på ett verksamt sätt skulle medverka till att häva den regionala obalansen i länet i fråga om högre utbildning. Regeringen bör därför ta initiativ till en utredning om de praktiska och ekonomiska förutsättningarna för en sådan decentralisering av högskoleutbildning i regionen. Vad utskottet här anfört om en högskola för den södra delen av Stockholmsregionen bör riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub617 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

18. beträffande *utbildningsbehov i Stockholmsregionen, särskilt den södra delen av regionen,*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub617, med anledning av motion 1986/87:Ub521 och med avslag på motionerna 1986/87:Ub329 yrkande 2, 1986/87:Ub523 yrkande 1 och 1986/87:Ub814 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en högskola för den södra delen av Stockholmsregionen,

6. Uttalande om ett projekt kallat "Smålands tekniska högskola" (mom. 20)

Pär Granstedt (c) och Kerstin Göthberg (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Samverkan mellan" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att de goda erfarenheter som vunnits inom projektet Bergslagens tekniska högskola bör utnyttjas för liknande verksamhet i andra delar av landet. Ett sådant samverkansprojekt för högskolorna i södra Sverige, eventuellt benämnt "Smålands tekniska högskola", bör enligt utskottets uppfattning prövas av regionstyrelsen för den södra högskoleregionen. Riksdagen bör således bifalla motion 1986/87:Ub628 yrkande 19.

dels att moment 20 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

20. beträffande *uttalande om ett projekt kallat "Smålands tekniska högskola"*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Ub628 yrkande 19 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Förstärkning av resurserna vid vissa små och medelstora högskolor (mom. 8—16, 23)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anför:

Vi anser att de små och medelstora högskolorna har en mycket viktig uppgift att fylla i den regionala utvecklingen. Deras huvuduppgift bör enligt vår uppfattning vara att erbjuda kvalificerad yrkesutbildning på postgymnasial nivå. Utbildningsutbudet bör vara inriktat på den omgivande regionens behov. Som påpekas i den moderata partimotionen 1986/87:Ub812 har dessa högskolor varit påfallande kreativa är det gäller att utforma ny postgymnasial yrkesutbildning och skapa ett informellt samarbete med ortens samlade resurser. Enligt moderata samlingspartiets uppfattning bör dessa högskolor få ett särskilt stöd för att främja denna utveckling. Vi har därför i reservation 2 yrkat bifall till yrkande 32 i motionen om ett särskilt anslag budgetåret 1987/88 om 20 milj. kr. till utveckling och utbildning vid små och medelstora högskolor. I reservation 1 har vi hemställt om ökade resurser för att kunna ytterligare utveckla och bredda utbildningsutbudet vid universitetet i Linköping och vid de gamla universitetsfilialerna, numera högskolorna, i Växjö, Karlstad och Örebro. Vid ett bifall av riksdagen till dessa yrkanden kommer det att finnas resurser som torde kunna tillgodose flera av de krav som förs fram i de nu aktuella motionerna om förstärkta resurser till skilda högskolor i landet.

2. Förstärkning av resurserna vid vissa små och medelstora högskolor (mom. 8—16, 23)

Pär Granstedt (c) och Kerstin Göthberg (c) anför:

Vi anser att en decentraliserad högskola gör en samhällsutveckling präglad av decentralisering och balans möjlig. De små och medelstora högskolorna arbetar mycket effektivt och obyråkratiskt. Det kan emellertid vara svårt att tillgodose en regions behov av utbildning och utveckling om högskolans

bas är för liten. De små och medelstora högskolorna bör därför förstärkas på ett planmässigt sätt så att de får både bredd och djup i sitt utbildningsutbud inom såväl de tekniska och ekonomiska områdena som de humanistiska, naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga områdena. Bl. a. mot denna bakgrund är nedläggningen av lärarutbildningarna i Kalmar och Gävle oroande. I syfte att förstärka bl. a. de små och medelstora högskolorna, särskilt i skogslänen, Bergslagen och den sydöstra delen av landet, har vi i reservation 3 yrkat bifall till centermotionen 1986/7:628 yrkande 8 om ett särskilt anslag om 50 milj. kr. till Högskoleväsendets regionalpolitiska insatser. Vid ett bifall av riksdagen till detta yrkande kommer det att finnas resurser som torde kunna tillgodose många av de krav som förs fram i de nu aktuella motionerna om förstärkta resurser till skilda högskolor och regioner i landet.

Svenskt Tryck Stockholm 1987